

DROBNOSTI — GAVOTA

Podle původních pramenů k tisku připravila Komise pro vydávání děl Antonína Dvořáka: Otakar Šourek, František Bartoš, předseda — Jan Hanuš, vedoucí redaktor — dr. Jiří Berkovec — Jarmil Burghauser — dr. Antonín Čubr — Antonín Pokorný — Karel Šolc.

OBĚ SKLADBY, jež přináší tento sešit Souborného vydání, jsou dokladem toho, jak *Antonín Dvořák* (8. IX. 1841—1. V. 1904) vždy pohotově dovedl splňovat touhu amatérských hráčů po hodnotném repertoáru, jenž by jim byl technicky přístupný. Nijak nepodceňoval toto volání a naopak si s pravou muzikantskou rozkoší pohrál na takovýchto drobných úkolech, jež v sousedství zároveň vznikajících velkých děl musely i jemu být vítanou oddechovou prací, která ho osvěžila, ale jejímuž provedení se věnoval s nemenší svědomitostí. Nejkrásnějším dokladem tohoto upřímného vztahu k technicky méně vyspělým interpretům je jistě skutečnost, že právě stovku svých opusů dovršil Dvořák takovouto skladbou — prostou houslovou sonatinou, kterou roku 1893 napsal pro své děti. Avšak i Tercet op. 74 i druhý tercet op. 75a a miniaturní Gavotu pro troje housle psal mistr na vrcholu své skladatelské dráhy. Oba smyčcové tercety vznikají bezprostředně po II. řadě Slovanských tanců roku 1887, Gavota pak vznikla mezi prací na oratoriu *Svatá Ludmila* v roce 1890. Všechna tato drobnější díla tedy dokládají, že Dvořák ani při vyčerpávající práci na rozlehlých koncepcích se nezříkal takovýchto zdánlivě podružných, ale přece jen důležitých a plodných úkolů.

A právě okolnosti vzniku druhého smyčcového tercetu (*Drobnosti*), jak je už vypsál Otakar Šourek při vydání Tercetu op. 74, svědčí o tom, jak se Dvořák s neumdlévající ochotou věnoval těmto hříčkám a jak se snažil vyhovět milovníkům domácího muzicírování. Tercet op. 74 napsal pro posluchače chemie Josefa Kruise, který byl na bytě u skladatelovy tchyně Klotildy Čermákové, bydlící v témže domě jako Dvořák, v Žitné ulici. Dvořák slýchal, jak Kruis se svým učitelem, členem orchestru Národního divadla Janem Pelikánem hrávají dueta, a spontánně se nabídl, že jim napíše tercet, v němž si sám zahraje violový part. Stalo se, ukázalo se však, že part, určený v Tercetu op. 74 mladému Kruisovi, je přece jen ještě technicky náročný. Dvořáka však ani to neodradilo, sedl a v několika málo dnech napsal tercet nový a tentokrát technicky tak přístupný, aby již nic nemohlo ohrozit tuto intimní domácí produkci. V druhém smyčcovém tercetu máme tedy zvlášť příznačný, milý doklad Dvořákovy hudební spontánnosti, plýtvavě se rozdávací i v takovýchto zdánlivě nenáročných drobnostech. Že však ani zde nebral svůj úkol na lehkou váhu, že i zde se nespokojoval s prvním, na papír hozeným zněním, ale se svou typickou svědomitostí je pečlivě cizeloval, vybrušoval, škrtal v něm i přidával, to poznáváme z četných stop razur v autografu, jak o nich vydávají svědectví k tomuto vydání připojené vydavatelské poznámky, které usilují zachytit všechny ty autorské změny, k nimž dospěl definitivní tvar díla od svého původního zápisu.

Minuciézní péče, kterou věnoval na výsluní slávy stojící mistr právě v tomto případě vypracování dílka, psaného z podnětu v podstatě přece tak nenáročného a efemérního, mohl by být pro mladé skladatele přímo příkladnou školou tvůrčí odpovědnosti, která nepoleví, dokud autor nemůže plně odpovídat za každou notu.

S výsledkem byl také Dvořák spokojen. Že za hudební náplní svého příležitostného díla stál, dokládá skutečnost, že vzápětí je upravil pro housle a klavír a pod názvem „Romantické kusy“ op. 75 je vydal již v květnu téhož roku u N. Simrocka v Berlíně. Jelikož závěrečné datum autografu Romantických kusů je 25. leden 1887, vyplývá z toho, že původní znění tercetu vzniklo hned někdy mezi 14. lednem, kdy Dvořák dokončil první tercet, a tímto datem. V původním znění skladbu ani nevydal ani ji nedal veřejně provést. K prvnímu provedení došlo až 24. února 1934 v pražské Ústřední knihovně, kdy ji zahráli členové Pražského kvarteta Wilibald Schweida, Herbert Berger a Ladislav Černý. V partituře a hlasech je vydala až v roce 1945 Hudební matice Umělecké besedy v revizi a s úvodem Otakara Šourka. Při té příležitosti dostala také skladba opusové číslo i název *Drobnosti*, jež vydavatel volil pro rozlišení od Maličkostí (Bagatell) pro dvoje housle, violoncello a harmonium, op. 47. Autograf tercetu nemá ani titulů ani dat; Kruisův původní opis hlasů, jež měl Šourek k dispozici, má titul „Maličkosti“ a má i jednotlivé věty označeny názvy, jež odpovídají nadpisům jednotlivých skladeb v autografu Romantických kusů, v tisku však byly vynechány. Nelze ovšem bezpečně určit, zda je Kruis tak označil přímo z podnětu Dvořákova či podle obdoby s autografem Romantických kusů, jenž se mu snad dostal do rukou.

Autograf *Gavoty*, který byl kdysi v majetku dr. Miloslava Nedomy, je dnes neznámý. Skladbička vznikla, jak je to vytištěno v původním vydání, dne 19. srpna 1890 na Vysoké, tedy právě v době, kdy Dvořák intenzívně pracoval na oratoriu *Svatá Ludmila*. Vznikla nepochybně z podnětu skladatele a hudebního spisovatele Václava Judy Novotného (1849—1922), který tehdy u pražského nakladatele J. R. Vilímka redigoval sbírku „Mladý houslista“; v jejím prvním sešitě ještě téhož roku *Gavota* vyšla, vedle dalších skladbiček K. Bendla, Jos. i Jos. Boh. Foerstra, V. J. Novotného, K. Weise a úpravy úryvku ze Smetanovy *Prodané nevěsty*, vesměs buď pro dvoje či troje housle nebo pro housle s klavírem. Pedagogické poslání sbírky určilo i zaměření kusů, jemuž se podřídil i Dvořák ve své skladbě.

František Bartoš